

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

14. De quibusdam adnotandis in absolutione ab excommunicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

num. 8. eas tamen recitare debet priuatim, & secreta, & si sit in facris, absque, Dominus vobiscum: sed loqu illius dicit, Domine exaudi orationem meam, vt notat Albert. de Ferrari. in repetit. c. 1. q. 12. de celebra. miss. & Armil. excom. nu. 9. Nec etiam liberatur ab onere soluendi pensionem, si iuste sit excommunicatus, licet fructus non percipiat, vt notat Gigan. tract. de pensio. q. 64.

De quibusdam adnotandis in absolutione ab excommunicatione.

CAPVT XIV.

Priusquam de eo, qui potest absoluere ab excommunicatione, in particulari tractemus, opus est, quedam in generali ad absolutionem pertinentia præmittere.

Primo, sicut vnus potest simul multis ligari excommunicationibus, varijs de causis contractis, vt habetur. 3. q. 4. can. Engelerudam, & Glof. ibi cum communi Doctorum sententia, in consequenter pluribus indiget absolutionibus, vel vna generali, si omnes sunt relaxandæ, vt habet Inno. c. cum pro causa. de sen. excom. potestque vna sine alia relaxari, secundum Palud. 4. d. 18. p. 3. art. 3.

Secundo, vt rectè adnotant Silu. absolutio. 1. §. 3. & Ange. absolutio. 1. §. 1. Absolutio dupliciter fieri potest; vno modo in foro exteriori; altero modo in foro cōscientiæ, quæ fit vna cū absolutione à peccatis. Illa prior potest à non sacerdote fieri, hæc posterior à solo sacerdote, non ratione ipsius excommunicationis: nam ab ea, quilibet habens iurisdictionem excommunicandi, potest absoluere, etiam si is, nec presbyter, nec diaconus, nec subdiaconus sit. Qui aut à non sacerdote absolutus, à sola excommunicatione est, manet quidem reconciliatus communioni hominum, & sacramentorum, in quantum priuatus erat per sententiam, vt Ioan. Andr. in c. a nobis 2. & ibi Henric. Boic. numer. 11. de sent. excomm. Sed ratione peccatorum, à quibus non sacerdos non potest absoluere, indiget absolutione sacerdotis, vt dicunt Henric. Boic, vbi supra, & latè Couar. in c. alma mater. prior. part. relect, §. 11. numer. 10. qui reprobant opinionem Hosti. distinguētis duplex vinculum in excommunicatione; a quorū vno potest absolui à non sacerdote; ab altero verò, à solo sacerdote, in foro pœnitentiæ.

quæ

quæ distinctio nullius est momenti: nam, vt dicit Io. Andr. & Henric. vbi supra, communiter Iudices delegati, & Ordinarii absoluunt perfectè, & ex integro, quos ligant, licet presbyteri non sint; nec curant subtilitatem Host. Nec est necessaria absolutio à sacerdote, nisi ratione peccatorum, qua non existente, etiam non sacerdos in vtroq; foro absoluit; quando verò coniuncta est cum absoluteione à peccatis, tunc à solo sacerdote fit: & hæc dicitur propriè absolutio in foro conscientiæ. Rursus, ad illam priorem non est necessaria voluntas excommunicari: nam etiam inuitus potest absolui, sicut potuit inuitus excommunicari. ita habet Palu. loco citato, & S. Thom. 4 d. 18. q. 2. ar. 5. quæstiuncula. 2. Non tamen debet id fieri, nisi ex causa rationabili, nimirum quando excommunicatio non prodest excommunicato, & nocet communitati, propter participationem, vt notat Panorm. cap. apostolicæ, de excep. Capel. Tolosan. q. 290. num. 3. Rursus, illa priori potest absolui ignarus, & inscius absoluteionis; non enim est necessaria admonitio, sicut ad excommunicationem. Aduerte tamen circa monitionem, quod, si excommunicatio sit facta ad alicuius instantiam, cuius intersit audiri, puta, quia potest prætereendere offensam manifestam, quo casu excommunicatus absque satisfactioe non absoluitur, etiam cum cautione. c. experte. l. de verbo. sign. tunc citatio eius, ad cuius instantiam est excommunicatus, requiritur, secundum Glos. in c. excommunicatos. 11. q. 3. & notat Abb. & testatur de communi, in c. qua fronte, nu. 6. de appella. vbi id tractant Ancar. num. 6. & Dec. col. 3. in fin. post specul. in tit. de contum. § fin. ver. sed pone excommunicatus. Quamuis autem hoc casu citatio requiratur, si tamen fieret absq; citatione, teneret absolutio, vt dicunt Abb. & Dec. in d. c. qua fronte Fely. in c. sacro de sen. excom. per illum tex. Potest etiã illa prior dari per literas, vt habet Ricar. 4. d. 18 ar. 10. q. 2. immo habetur can. quanto. 2. q. 5, vbi Glos. addit. quod etiam potuit per literas excommunicari. Potest etiam illa fieri per procuratorem, vt habent Archidia. cap. eos, qui de sent. excom. in 6. & Ioan. Andr. cap. qui ad agendum. de procura. in 6. Hæc tamen fieri non possunt in absoluteione posteriori ratione absoluteionis à peccatis, quæ non potest prædictis fieri circumstantijs.

Tertiò, absolutio ab excommunicatione debet fieri sine cõditione, vt adnotat Panorm. cap. de quibus. de baptis. Quod intelligendum est de conditione futuri, quæ actum suspendit,

donec conditio impleatur; tunc enim nulla est, vt notat Silu. absolutio. 3. §. 1. & probatur ex cap. actus. de reg. iur. in. 6. Vt, si quis dicat, absoluo te, si restitueris, vel hoc, aut aliud feceris: hoc casu nulla est absolutio; quando tamen conditio est, quæ actum non suspendit, quia, vel est de præterito, vel præfenti, tunc fieri potest, & valet, sicut dicitur in baptismo. Si non es baptizatus, ego te baptizo.

Quartò, absolutio quæ datur ad cautelam non conceditur iniuste excommunicato; sed illi tantum, qui dicit excommunicationem nullam, c. solet de sent. excomm. lib. 6. & in c. per tuas. extra eod. tit. Conceditur autem ad cautelam ex quadam iuris benignitate, & gratia; vt habetur in dictis constitutionibus, & in c. venerabilibus. §. sed si ex causa. de sent. excomm. lib. 6.

Quintò, petens absolutionem ab cautelam, nõ tenetur exprimere causam nullitatis. Oportet tamen eam in specie nominare, nempe quia lata est post appellationem, aut quia errorem continebat intolerabilem; aut quia defuit iurisdicção, aut alijs de causis nullitatis, in specie narratis. Couar. cap. alimater. prior. part. relect. §. 12. num. 7.

Sextò, relaxatio ab excommunicatione illico debet fieri, quando excommunicatus vult satisfacere, secundum Abb. in c. reprehensibilis, nu. 3. de appell. per cap. nemo 1. & cap. illud. tit. q. 3. quod limitandum est, quando tunc satisfacere non potest, & cautionem dat sufficientem de satisfaciendo, aliàs expectari debet satisfactionis complementum, maxime quando agetur de interesse partis.

Septimò, absolutio ab excommunicatione à iure, quando datur ab eo, cui de iure competit, valet, etiam si prius non fiat id, quod canon præcipit, puta satisfacere, aut hoc, vel illud implere. ita habet Innocen. in cap. cum ab Ecclesiarum, num. 6. de offi. ordin. Tamen non valet ea, quæ fit ab eo, cui de iure non competit, sed ex aliqua commissione, aut mandato; talis enim debet fieri iuxta formam mandati, vel commissionis, aliàs est nulla, vt notat D. Nauar. cap. 27. summa. num. 37. & Ang. excomm. 3. §. 2. etiam si sit articulus mortis, si potuit seruari forma mandati, vel canonis. Est & inter hos altera differentia; nam cui de iure competit, potest alteri delegare, vel demandare absolutionem, vt habet Glof. cap. eis quibus de offi. ordin. Ei autem de iure competit, cui ex officio alicuius ordinariæ potestatis competit, & Glof. exemplificat in legatis ex officio

legatio-

legationis, & his, quibus committitur ex priuilegio perpetuo, ratione dignitatis, & Episcopis in certis casibus, de quibus dicemus inferius, & Abbatibus. Si verò sit alicui commissum ex priuilegio speciali, quia habet nudum ministerium, non autem iurisdictionem, hic non potest alteri committere, vt habetur cap. quoniam, de offi. iudi. deleg. & ibi Glos.

Octauò, absolutio, obrenta in foro conscientie, etiam præmissa satisfactione, non prodest in foro exteriori, vt notat Couarr. in cap. alma mater. prior. part. relect. §. ii. num. 15. ver. 3. plurimum etenim, vt ipse dicit, detraheretur iurisdictioni Ecclesiasticæ, si à Confessario absolutus secretè, posset se ingerere diuinis.

Nonò, facultates, quæ per Romanum Pontificem dantur per Iubilæum, aut Bullas Confessarijs absoluendi à quibusuis censuris, non concernunt forum exterius; sed tantum ea, quæ ad pœnitentiæ forum, & conscientie purgationem spectant, vt notat Paris. conf. 67. num. 20. libro quarto, & Couar. vbi supra, ver. quinto, attestantes, hunc esse stylum Romanæ Curie, vt reuera est.

Decimò, non est certa forma absolutionis, sicut nec excommunicationis, est tamè necessarium aliquod verbum, quo exprimatur actus absolutionis, seu relaxationis à vinculo, Sunt autem seruanda quædam in absolutione solemnè, vt notant Doctores, & refert Ang. ver. absolutio. 3. §. 1.

Primò, vt absoluens faciat absoluendum iurare, eum pariturum mandatis Ecclesiæ, seu ipsius absoluentis, iuxta c. ex tenore, de sentent. excomm. quod limitat in horrendis criminibus, vt incendiarijs, falsarijs, & huiusmodi, non in leuioribus.

Secundò, antequam absoluator, satisfaciat sufficienter læsis pro facultate sua, iuxta cap. porro. & cap. parochianos, de sen. excom.

Tertiò, absoluator cum psalmo, & oratione dominica, verbis, & alijs consuetis, vt dicit Silu. absolutio. 3. nu. 4.

Quartò, iniungatur ei præceptum, ne vnquam faciat contra canonem illum, contra quem faciens incurrit excommunicationem.

Quintò, vtatur verbo absolutionis, vel relaxationis.

Dicat ergo primo, *Miserere.* & orationem dominicam. Rursus. *Saluum fac seruum tuum, &c. Domine exaudi orationem meam, Dominus vobiscum; Deus, cui proprium est misereri, &c.*

Deinde

Deinde dicat, *Absoluo te ab excommunicatione, quam incurristi propter hoc, vel illud, & restituo te sacramentis Ecclesie.* Ista forma nō est ita necessaria, v, si præmittatur, & solo verbo fiat, nō teneat; immò tenet, quia hæc non sunt de essentia, vt dicit Panorm. cap. fin. de rest. spolia, & Inno. c. cum dilect. de rescrip. cum communi Doctorum sententia.

Vndecimò, absolutio iniusta valet, vt habetur cap. venerabilibus. §. vbi de sen. excom. in 6. etiam, si sit ex parte causæ iniusta. Ideo Inno. in cap. cum ab Ecclesiarum, num. 6. de offic. ordin. dicit, quod, si Episcopus absoluat, non præmissa satisfactione, tenet absolutio; Episcopus tamen male facit, & debet corrigi, quia iurisdictionem non seruat subditis suis; & in hoc differt ab excommunicatione, quæ quando ex parte causæ iniusta est, non valet in foro conscientie, vt supra diximus, in c. 10. Non tamen valet absolutio, etiam si iusta sit causa, per vim, & metum extorta, cap. vni. de ijs, quæ vi. met. in 6. quod capitulum iuxta Glos. 2. ver. excommunicationis. habet locum, etiam si excommunicatio esset iniusta. Idem Gem. ibi. num. 3. valeret tamē excommunicatio tali medio extorta, si iusta esset causa, vt Glos. notat eod. cap. ver. vacuamus. quam Glos. dicit Abb. in c. albas, nu. 17. de his, quæ vi. met. esse mente tenendam. Nec etiam valet absolutio, quando causa expressa est falsa, vt habet Innocen. cap. ex parte. de offic. ordi. & ibi Glos. ver. redire. vt deducitur ex c. officij. & ibi Glos. de sent. excom. puta, si mentiat, qui absoluitur, dicens, se satisfecisse, & non satisfecit, ratio est, quia superior nō intendit absoluere, nisi ex causa expressa, vt notat Abb. in c. cum pro causa. in fin. de sent. excom. arg. tex. in d. c. officij. eod. tit. valeret tamen, licet iniqua sit absolutio, si iudex intenderet absoluere, etiam si falsa causa esset expressa, vt dicit Panorm. cap. ex parte, de offic. ord. num. 6, & quamuis dicat simili modo in eodem casu excommunicationem valere, & consentiat. Silu. absolutio. 1. §. 4. nu. 13. post Glos. in c. venerabilibus. §. vbi. ver. competit. de sent. excom. lib. 6. Quia par ius est ligandi, & soluendi. c. verbum, de poenitent. d. 1. Rot. decis. 399. in nou. tamen re vera non valet sententia excommunicationis lata ex falsa causa, quando in ea continetur notoria iniquitas facti, vel exprimitur iuris error, iuxta notata superius in cap. 10. quia tunc continere diceretur intolerabilem errorem, excederetque potestatem Iudicis; quæ quidem ratio intolerabilis erroris & excessus potestatis non militat in absoluteione concessa, ex falsa, vel nulla causa ex-

pressa,

pressa, si constat de intentione superioris absoluentis, quia nec ius humanum, nec diuinum irritat talem absolutionem. Aduertere tamen, in casibus, in quibus ita prohibet absolutionem absque causa, ut aliter facta non valeat, quantumcumque superior intenderet absoluere, talis absolutio non valet, argu. tex. c. venerabilibus, §. vbi. de sent. excomm. in 6. vbi Pontifex redit ratio, cur teneat absolutio iniusta, dicit, quoniam, etsi contra ius litigatoris, non tamen contra ius constitutionis absoluit.

De eo, qui potest absoluere ab excommunicatione in mortis articulo.

CAPVT XV.

IN primis statuendum illud est, in mortis articulo omnes sacerdotes posse absoluere quoslibet poenitentes à quibusuis peccatis, & censuris etiam reseruatis; in eo enim articulo nulla est reseruatio, ut habetur Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. & ante Concilium erat doctrina receptissima, & multis canonibus confirmata. Nec desunt, qui affirmant, eam facultatem cuiuslibet Sacerdoti, deficiente proprio, esse concessam iure diuino; inter quos sunt S. Thom. 4. sen. d. 20. q. 1. ar. 3. Dur. d. 19. q. 2. & Palude. d. 20. q. 1. art. 2. Communis tamen opinio Canonistarum est, iure Ecclesiastico concessam esse; praesumitur enim Papa in eo casu facultatem talem dare cuiuslibet sacerdoti, etiam simplici. Sunt tamen aliqua adnotanda.

Primo, secundum Innocen. & Panorm. cap. quod de his, de sent. excomm. mortis articulus non solum est, quando ex infirmitate, sed etiam quando ex alijs causis mortis periculum probabile imminet: utpote in mari, non quidem quando aliquis mare ingreditur, sed quando imminet naufragium, ut notat Glos. cap. pastoralis, de offic. iudi. ordi. ver. praeterquam in articulo mortis. Quod si talis esset nauigatio, in qua timeretur probabiliter periculum, nec copia tunc Confessarij futura, censeretur articulus necessitatis, etiam ante imminens naufragium. Idem dicendum est in obsidione, ut ibi etiam notat Glos. & in bello, & in praegnantibus, quando imminet partus, ut notat Ioann. Andr. cap. pastoralis, allegato.

Denique, quando non solum ex infirmitate, sed ex alijs

causis